

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN MELDERSLO: VESTIGING EERSTE BOEREN ROND 1300 AAN ONTGINNINGSVELDEN EIKELBOS EN LOCHT

Bureau onderzoek en huis-aan-huis inventarisatie

In de jaren 2007-2008 heeft in het kerkdorp Melderslo een archeologisch onderzoek plaatsgevonden op verzoek van de Stichting Geschiedenis Melderslo. Hierbij zijn alle bronnen over datgene wat in Melderslo op of in de grond gevonden is goed tegen het licht gehouden. Bij dit onderzoek is geen gravend archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd door archeologiestudente Rinie van der Heijden van de Universiteit Leiden. Zij heeft gekeken naar de geregistreerde meldingen in dé Nederlandse archeologische vondstendatabase (Archeologisch Informatie Systeem, Archis2), de vondsten die aanwezig zijn in het archief van Stichting Geschiedenis Melderslo, de veldverkenningvondsten van amateur-archeoloog Jan Driessens (1929-2002) uit Venray-Heide, de veldverkenningvondsten van archeoloog Xavier van Dijk uit Horst, de vondsten die, in het kader van archeologische vooronderzoeken, door archeologische bureaus zijn opgegraven en alle "verhalen" die Rinie optekende bij huis-aan-huis bezoeken. In totaal heeft Rinie in Melderslo bij 180 (van de ongeveer 725, dit is 25%) huizen aangebeld met de vraag "*Heeft u hier 'oude spullen' gevonden op of in de grond?*" De huizen waar werd aangebeld bevinden zich voornamelijk in het gebied buiten de bebouwde kom van Melderslo. Deels werd ook bij mensen in het dorp zelf aangebeld omdat een deel van de bebouwde kom in en aan de ontginningsvelden Meldersveld en Lochtsveld ligt.

De herkomst van de naam 'Melderslo' is onzeker. Mogelijk is de betekenis *milde plaats in bos*. Hierbij wordt *melder* afgeleid van het Germaanse *mildreda* en *lo* van *open plaats in een bos*. Het dorp Melderslo is in de Middeleeuwen ontstaan uit drie ontginningsvelden in een bos: Meldersveld, Lochtsveld en Eikelenbosserveld. Het gebied dat nu het huidige kerkdorp Melderslo vormt is al eeuwenlang bewoond. De bebouwing bestond aanvankelijk uit tientallen verspreid liggende boerderijen rond de ontginningsvelden. Pas in de twintigste eeuw groeide Melderslo uit tot een dorp. De oudst bekende schriftelijke vermelding van menselijke bewoning dateert uit 1394. In deze bron wordt gesproken over het *Meldersloervelde*. Het archeologische onderzoek wijst uit dat de feitelijke bewoning een paar eeuwen ouder is: aan het ontginningsveld Eikelenbos en de Locht zijn vondsten aangetroffen uit circa 1300.

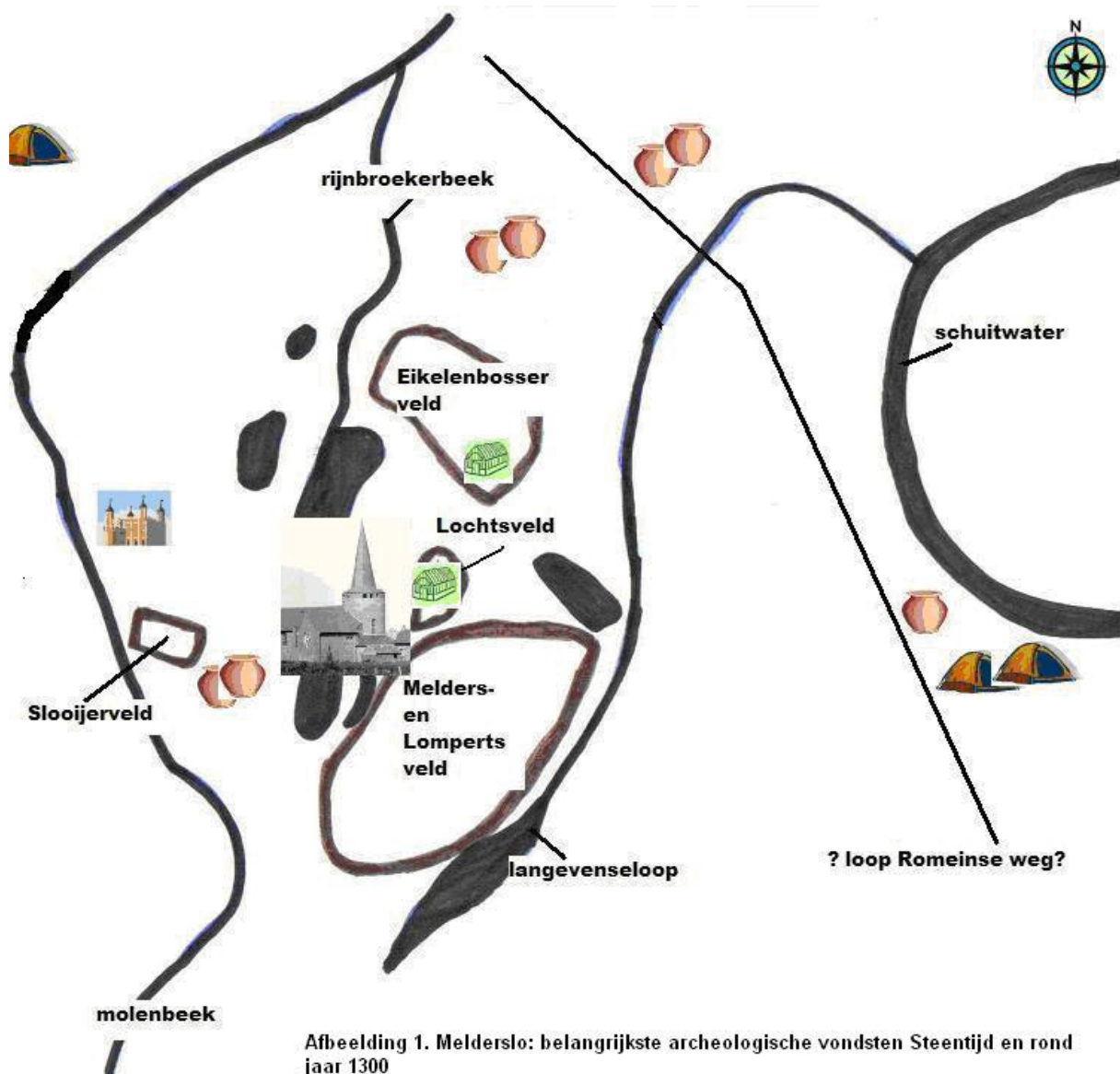
Huis-aan-huis inventarisatie: oogst van 96 meldingen

Wat zijn de resultaten van het onderzoek? Het heeft in totaal 364 meldingen opgeleverd. Via bureauonderzoek zijn 254 (70%) meldingen aan het licht gekomen. Via huis-aan-huis bezoek 96 (26%) meldingen. Veertien (4%) meldingen waren zowel bekend in de geschreven bronnen als bij de inwoners van Melderslo. Deze aantallen geven aan dat de meeste vondsten vóór dit onderzoek al ergens gemeld en beschreven zijn. Toch is de oogst van 96 meldingen door huis-aan-huis bezoek zeker de moeite waard geweest. Van de 364 meldingen blijken 51 (14%) meldingen bekend te zijn in Archis2 en 14 (4%) bij andere officiële organen (Rijks Oudheidkundige Bodemdienst of Computer Applications and quantitative methods in Archeology). Dit betekent dat in totaal 299 (82%) meldingen officieel niet bekend waren.

Beeld op verleden scherper

Heeft het archeologisch onderzoek ons beeld van het verleden gewijzigd? Ja, het heeft ons beeld van de menselijke ontginnings- en bewoningsgeschiedenis van Melderslo aanmerkelijk scherper gemaakt. Een jachtkamp op de stroomoever aan de andere kant, vanuit Melderslo gezien, van de Molenbeek en een jachtkamp aan het Schuitwater in de Steentijd (voor 2000

voor Chr). In de Brons- en IJzertijd (2000-12 voor Chr) hebben mensen gewoond aan het Schuitwater. Tot op heden zijn van deze mensen alleen hun doden in de bodem aangetroffen. De vondst van circa tien urnen doet vermoeden dat ook op de Konijnsvarande mensen gewoond hebben. Uit de Romeinse tijd (12 voor Chr - 450 na Chr) en de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Christus) zijn geen bewijzen van menselijke bewoning gevonden. Mogelijk heeft de oude Romeinse verbindingsweg over de huidige Meerlose baan gelopen. Er zijn vondsten die deze hypothese ondersteunen. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of dat inderdaad het geval was. Waarschijnlijk was de bewoning in Melderslo in de Middeleeuwen gekoppeld aan de vestiging van mensen in het gehucht Berkel (het latere dorp Horst) en het kasteel Ter Horst. Aan het ontginningsveld Eikelenbos en het Lochtsveld zijn vondsten aangetroffen daterend uit circa 1300, de periode van de Late Middeleeuwen (1000-1500 na Chr). De vondsten daarna kunnen vrijwel allemaal gekoppeld worden aan de tientallen boerderijen rond de ontginningsvelden. De Tweede Wereldoorlog (1940-1945) heeft ook de nodige vondsten opgeleverd. In afbeelding 1 zijn de voornaamste conclusies van het archeologische onderzoek, van Steentijd tot circa 1300, schematisch in beeld gebracht in relatie met de loop van de beken en de ontginningsvelden.

Afbeelding 1. Melderslo: belangrijkste archeologische vondsten Steentijd en rond jaar 1300

Jachtkamp

Urn/ urnen

Kasteel ter Horst

Bewoning rond 1300

Dorpskern Melderslo

Voor meer details van wat precies waar gevonden is en hoe de conclusies tot stand gekomen zijn verwijs ik naar www.geschiedenismelderslo.nl. Daar kunt u de scriptie van Rinie vinden met alle kaarten en de gehele vondstendatabase digitaal. Spectaculaire vondsten zijn er in Melderslo niet boven water gekomen. Desalniettemin een paar bijzonderheden.

Bijzonderheden

De oudste melding komt uit 1879, toen werden drie urnen onder "heuvels" gevonden vlakbij de Meerlose baan. De meest recente melding komt uit januari 2009, toen werden scherven gevonden uit circa 1300 op het Lochtsveld. Er zijn veel vondsten boven tafel gekomen bij boerderij De Weij. Met zekerheid vanaf 1200, wellicht nog veel ouder. Er zijn namelijk onbewerkte en halfproducten van vuursteen gevonden. In totaal zijn er in Melderslo 12 stenen bijlen, 5 pijlpunten en 4 klingen in beeld gekomen uit de Prehistorie (ouder dan 12 voor Chr). Volgens de overlevering zouden er in Melderslo drie verschillende "schatten" begraven liggen. Deze zouden tussen 1900 en 1940 in de grond gestopt zijn. De meest belangrijke archeologische vindplaats in Melderslo bevindt zich op de Konijnswarande. Hier zijn in totaal circa 10 urnen gevonden. Deze urnen zijn gevonden tussen 1943 en 1946 op minstens drie verschillende momenten. Het huis-aan-huis bezoek heeft duidelijk gemaakt welke kinderen destijds (afbeelding 2) aanwezig waren bij de vondsten. Inmiddels heeft een nader gesprek met drie van de vijf heren plaatsgevonden om, na meer dan zestig jaar, nog zoveel mogelijk aanvullende details boven tafel te krijgen.

Een meer dan ergerlijk geval van barbarisme

Reeds vele jaren voor Christus leefden er volksstammen in de onmiddellijke omgeving van Horst

Tijdens de Duitse bezetting in 1942 werd alhier op de Konijnswaranda, aan de rand van de z.g. „moelbèrenbos“, bij 't opgraven van boomstronken bij toeval een urn gevonden. Arbeiders stieten deze zeer fraai urn, waarin zich nog de verkoolde en half-verbrande resten van menselijke beenderen bevonden, bij het uitgraven helaas met de schop stuk.

Wie beschrijft echter onze niet geringe ergernis, als wij een dezer dagen, meer bij toeval, deze plaats bezoeken en de verwoestingen zien, die daar hebben plaats gevonden.

Het gehele terrein is doorgraven, overal zijn gaten en greppels. Op plaatsen waar we toendertijd veronderstelden dat zich nog urnen konden bevinden, treffen we nu grote kuilen aan. Het is een groot geluk dat op een gedeelte van het terrein nog bomen staan, anders was dat gedeelte ook nog ten

Belangrijke ontdekking van een Urneveld, dat door vernielzucht en ondeskundigheid voor 'n groot gedeelte is verwoest.

prooi gevallen aan de vernielzucht. Wij hopen dat de overheid hier met kracht zal ingrijpen, opdat door vernielzucht en ondeskundigheid hier niet iets verloren zal gaan dat ons wat meer zal openbaren uit de praehistorie van Horst. Laat een ieder mee werken, dat dit terrein blijft zoals het is en laten wij allen zoveel mogelijk tegengaan dat dit terrein door ondeskundigen wordt „onderzocht“.

Afbeelding 2. Dagblad Noord-Limburg op 6/10/1945 over gevonden urnen op Konijnswarande

Tot zover een korte samenvatting van het archeologisch onderzoek in Melderslo. En was het allemaal de moeite waard? Ja, door noeste arbeid is voor het onderzoeksgebied een nulstand bereikt met betrekking tot dat wat er op of in de grond gevonden is. Zijn we nu klaar? Nee, er ligt nog een lijst met 25 losse eindjes, van vondsten die de moeite waard zijn om nader uitgezocht te worden. Ook in de toekomst zullen ongetwijfeld nog nieuwe meldingen boven tafel komen. Deze zullen dan ook opgenomen worden in de vondstendatabase. Indien mogelijk ook voorzien van foto's. Kan ik wat fysieke vondsten zien? Ja, in de zomer van 2009 staat in Melderslo een tentoonstelling gepland van de archeologisch vondsten.

Jörgen Dinnissen

e-mail: info@geschiedenismelderslo.nl

web: www.geschiedenismelderslo.nl